

Карлюк С. О.,

*заступник декана фізико-математичного факультету,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри прикладної математики та
інформатики*

Фільшина С. М.,

заступник директора Житомирського професійного ліцею сфери послуг

ПЕДАГОГІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ВИЩОЇ ШКОЛИ НА ЗАСАДАХ ІКТ

Необхідність зміни парадигми управління у нашій державі, яка теоретично обґрунтована в нормативних документах, вимагає нового підходу і до системи управління вищою освітою. Це зумовлено стрімким розвитком сучасних інформаційних технологій, потребою суспільства у швидкому і якісному обслуговуванні і отриманні необхідної інформації з можливістю віддаленого доступу. В таких умовах виникає гостра потреба у підготовці спеціалістів-менеджерів, які будуть забезпечувати якість управління у сфері вищої освіти на засадах інформаційно-комунікаційних технологій.

Аналіз педагогічної літератури з окресленої проблеми доводить, що поняття "педагогічний менеджмент" має свою історію розвитку. Крім того, даний термін був і залишається предметом дослідження широкого кола дослідників та науковців як в економічній, так і в педагогічній теорії та практиці.

Так, наприклад, теоретичним і практичним аспектам внутрішнього управління навчальних закладів присвячені праці Е. С. Березняка, Ю. В. Васильєва, Ю. А. Конаржевського, М. І. Кондакової, В. С. Пикельної, М. Л. Портнової, Н. С. Сунцова, П. В. Худоминського.

Дослідження педагогічного управління в контексті управління персоналом проводили Б. Андрушків і О. Кузьмін, стверджуючи, що основою ефективного керівництва є вміло побудовані взаємовідносини з підлеглими.

Щодо методологічних підходів, то педагогічний менеджмент передбачає:
– функціональний, проблемним аспектом якого є визначення компонентної структури і кількості функцій в управлінні навчальним закладом як соціально-педагогічною системою (В. І. Бондар, Ю. А. Конаржевський,

В. С. Лазарєв, В. І. Маслов, А. А. Орлов, В. С. Пикельна, М. М. Поташник, М. І. Приходько та ін.);

– соціально-психологічний, спрямований на визначення ролі фактора особистості в управлінні педагогічною системою, її мотиваційного, когнітивного і рефлексивного "Я" (О. С. Анісімов, Н. Л. Коломінський, А. В. Ньомов, Т. І. Шамова та ін.);

– кібернетичний, спрямований на визначення ролі інформації, а також організаційних циклів, структури і специфіки процесу прийняття управлінського рішення (В. П. Симонов, Н. Д. Хмель, В. А. Якунін та ін.) [2].

З огляду на актуальність проблеми, значний інтерес до її окремих аспектів з боку науковців та практичних діячів, виникла необхідність розгляду педагогічного менеджменту вищої школи на засадах інформаційно-комунікаційних технологій, що і є метою статті.

Категорію "педагогічний менеджмент", як інноваційну дефініцію стали використовувати в психолого-педагогічній літературі лише наприкінці ХХ ст., до цього часу цей термін ототожнювали із поняттями "керівництво", "управління", "адміністрування". На сьогодні використовується багато визначень цього поняття. Наведемо деякі з них:

– цілеспрямована діяльність керівника або діяльність особи, котра очолює керівництво, дає принципові вказівки чи накази; підпорядковане поєднання, за якого здійснюється керівництво будь-чиєю діяльністю, спрямування ходи чогонебудь (словник російської мови С. І. Ожегова) [1];

– "адміністрування" (від лат. *administro* – керую, завітую) трактується як керування, завідування; бюрократичний метод управління, командування; "управління" – як елемент, функція організованих систем різної природи (біологічних, соціальних, технічних), що забезпечує зберігання певної структури, підтримання режиму діяльності, реалізацію їх програм і цілей; "соціальне управління" – як вплив на суспільство з метою його впорядкування, збереження якісної специфіки, вдосконалення і розвитку (Енциклопедичний словник) [6];

– виявляє свою сутність як теорія, методика і технологія ефективного управління педагогічними системами (В. П. Симонов) [4].

Перегляд та дослідження сучасних літературних джерел доводить, що менеджмент в сфері вищої освіти (педагогічний менеджмент) – це комплекс певних принципів, методів, організаційних форм, а також технологічних прийомів управління навчально-виховним та навчально-пізнавальним процесами, які спрямовані на підвищення їх ефективності в умовах розвитку ринку освітніх послуг. Оскільки в реальному функціонуванні вищих шкіл мають місце ці два специфічних процеси, то менеджерів вищої освіти диференціюють у такий спосіб. Менеджер навчально-виховного процесу – це керівник вищого навчального закладу освіти (ректор) чи його заступник (проректори з навчальної, наукової, виховної і господарської роботи; декани факультетів; завідувачі кафедр), який спеціально підготовлений до успішного керування людьми в ринкових умовах господарювання і виступає як суб'єкт управління цілісною педагогічною системою – професійною діяльністю педагогічних працівників та допоміжного персоналу. Менеджер навчально-пізнавального процесу – викладач, доцент, професор, тобто професійно підготовлений фахівець, який є керівником та організатором життя молодого покоління майбутніх спеціалістів у нових – ринкових соціально-економічних умовах, і виступає як суб'єкт системи управління навчально-пізнавальною діяльністю студентів [3, 5].

Сучасна система вищої освіти, в умовах інформаційного суспільства, здійснює своє переформатування. Це відбувається шляхом активного використання ІТ-технологій та програмірингу. В роботу вищих навчальних закладів впроваджуються потужні інформаційно-аналітичні Web-орієнтовані системи, які сприяють підвищенню ефективності управління від будь-якого структурного підрозділу вищої школи до здійснення контролю за діяльністю викладачів, співробітників та студентів.

Очевидно, що за нових умов ринкової економіки та розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, оволодіння основами менеджменту в освіті відбувається на новому рівні, який допомагатиме кожному із

педагогічних працівників більш успішно вирішувати власні професійні проблеми, ефективно здійснювати функції самоменеджменту у сфері педагогічної діяльності (управління собою), формулювати чіткі особистісні цілі, раціонально використовувати час, кваліфіковано переробляти і використовувати інформацію.

Література

1. Ожегов С. И. Словарь русского языка / С. И. Ожегов . – М. : Советская энциклопедия, 1973. – 847 с.
2. Педагогіка вищої школи : навч. посібн. [Електронний ресурс]. – Електронні дані. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/1584072016304/pedagogika/pedagogika_vischoyi_shko лі (дата звернення 03.04.2016 р.). – Назва з екрана.
3. Серебряков Р. А. Особливості впровадження автоматизованої системи управління вищим навчальним закладом / Р. А. Серебряков, Л. П. Лясковський // Вісник НТУ : В 2-х частинах. – К : НТУ, 2008. – Випуск 17. – С. 7–9.
4. Симонов В. П. Педагогический менеджмент. Ноу-хау в образовании / В. П. Симонов. – М. : Высшее образование, 2007. – 314 с.
5. Співаковський О. В. Управління ІТ вищих навчальних закладів: як інформаційні технології допомагають зробити управління ефективним / О. В. Співаковський, Д. Є. Щедролосьєв, Я. Б. Федорова, Н. М Чаловська, О. О. Глущенко, Н. А. Кудас / Методичний посібник. – Херсон : Айлант, 2006. – 356 с.: іл.
6. Шинкарук В. І. Філософський енциклопедичний словник / В. І. Шинкарук. – К. : НАНУ, 2002. – 411 с.